

Rapport

Högskoleutbildning inom regional utveckling

Elin Nirjens

161103

INNEHÅLL

UPPDRAGET	3
ARBETETS UPPLÄGG	4
HÖGSKOLEUTBILDNINGAR PÅ AVANCERAD NIVÅ	4
DEFINITIONER	4
UTBILDNINGSFORMER	5
MOOC	5
ORDINARIE UTBUD	5
UPPDRAGSUTBILDNING	6
DAGENS UTBUD	7
UTBILDNINGEN	8
SYFTE	8
INNEHÅLL	8
EN AKADEMI FÖR REGIONAL UTVECKLING	9
KURSEN "REGIONAL UTVECKLING PÅ AVANCERAD NIVÅ"	10
SLUTSATSER	11
FÖRSLAG: PILOTPROJEKT	12
FINANSIERING	12
NÄSTA STEG	13
BILAGA 1	14
BILAGA 2	15
PILOTEN	15
FORTSATT ÅRLIG KOSTNAD	16

Uppdraget

På uppdrag av Reglabs styrelse har en utredning av förutsättningarna för etableringen av en högskolekurs i regional utveckling genomförts under perioden maj till och med oktober 2016.

Uppdraget har varit att i samarbete med ett eller flera lärosäten ta fram en högskoleutbildning/kurs på avancerad nivå inom regional utveckling. Utbildningen ska vara öppen för alla som vill fördjupa sig i området; den ska vara nationell, gå på deltid och vara distansbaserad med regelbundna träffar. Lämplig längd kan vara 15 hp per år, med möjlighet att skriva en magisteruppsats eller ta en master inom området.

Reglabs roll ska vara att i samråd med medlemsgruppen och ett lärosäte ta fram innehåll och utformning så att högskoleutbildningen motsvarar medlemsorganisationernas och medarbetarnas behov av kompetensutveckling.

Övriga önskemål på utbildningen:

- Utbildningen ska vara på avancerad nivå.
- Målgruppen är yrkesverksamma personer inom regional utveckling.
- Utbildningen ska vara nationell.
- Utbildningen ska vara mångvetenskaplig, i enlighet med bredden inom praktikområdet regional utveckling.
- Det ska finnas en stark koppling till forskning inom området.
- Den ska ha ett praktknära upplägg.
- Den ska ges på deltid och vara distansbaserad, men med inslag av fysiska träffar.
- Den ska vara poänggivande.
- Det ska finnas möjlighet att skriva en magisteruppsats eller ta en master inom området.
- Utbildningen bör vara en del av lärosätets ordinarie kursutbud.
- Utbildningen får gärna vara ett samarbete mellan flera lärosäten.

Arbetets upplägg

Arbetet inleddes med kunskapsinhämtning om master- och magisterutbildningar, olika utbildningsformer samt en kartläggning av dagens utbud. Samtal har förts med personer som jobbar med regional utveckling runt om i landet för att få in tankar och idéer om hur man ser på en högskoleutbildning på avancerad nivå. Dialog har också skett med ett antal lärosäten.

Arbetet resulterade i att Reglab bjöd in ett antal lärosäten samt Nordregio, till ett gemensamt möte (se *Bilaga 1* för inbjudna, samt deltagare på mötet). Syftet med mötet var att diskutera ett förslag om en *Akademi för regional utveckling*. Förslaget hade vuxit fram i en dialog med Karlstads universitet, men med en ambition att involvera flera lärosäten. Projektledningen ville i ett tidigt skede öppna för inspel från andra lärosäten för hur en akademi skulle kunna byggas upp och fungera.

Mötet med lärosätena mynnade ut i ett förslag om en pilot som presenterades på Reglabs styrelsemöte 160824, samt på Reglabs medlemsmöte 160914.

Samtliga var positiva till att gå vidare med förslaget. Ett beslutsunderlag skickas till Reglabs medlemmar i början av 2017.

Högskoleutbildningar på avancerad nivå

Master- och magisterutbildningar är studier på avancerad nivå, vilket förutsätter att man tidigare har studerat minst tre år på grundläggande nivå. En magister innebär studier om 60 högskolepoäng (dvs ett års heltidsstudier) och en master motsvarar 120 högskolepoäng (dvs två års studier).

Definitioner

Magisterexamen, svensk akademisk examen på avancerad nivå som uppnås efter tidigare kandidatexamen eller yrkesexamen om 180 högskolepoäng (tre års heltidsstudier), följt av studier om 60 högskolepoäng (ett års heltidsstudier) med inriktning som varje högskola själv bestämmer. Minst 30 högskolepoäng skall vara fördjupning inom huvudområdet för utbildningen och av dessa skall minst 15 högskolepoäng utgöras av ett självständigt arbete – examensarbete.

Magisterexamen är en så kallad generell examen, vilket innebär att den inte är yrkesbestämd, utan kan avläggas med de inriktningar som ett lärosäte bestämmer.

Masterexamen är en svensk akademisk examen som uppnås efter fullgörande av 120 högskolepoäng (motsvarande två års heltidsstudier) på avancerad nivå.

Utbildningsformer

Ursprungstanken från Reglabs medlemmar var att utbildningen skulle vara en del av ett eller flera lärosätens ordinarie utbildningsutbud. Utredningen har visat att detta är svårt att genomföra, bland annat på grund av lärosätens takbelopp. Övriga alternativ har varit uppdragsutbildning och MOOC. Nedan redogörs kort för för- och nackdelar med de olika utbildningsformerna.

MOOC

Massive open online course = Öppna nätbaserade kurser som är skalbara.

En nätbaserad kurs behöver inte vara helt öppen utan kan vara tillgänglig med hjälp av lösenord. Man kan också reglera tillgängligheten genom att ta ut en viss kostnad för åtkomsten, som till exempel kan täcka kostnaden för att drifva kursen.

Fördelar:

- Det krävs inga förkunskaper/tidigare examen inom ämnet.
- Möjligheten till hybridkurser.
- Tillgängligt för alla.
- Möjligheten till internationellt synliggörande.
- Flexibelt.

Nackdelar:

- Genererar inte i högskolepoäng.
- Dyr att utveckla.
- Frågetecken kring möjligheterna att ta en examen.

Ordinarie utbud

En kurs/utbildning som ges som en del av lärosätets ordinarie utbud vilket innebär att den är sökbar för alla.

Fördelar:

- "Gratis" utbildning.
- Ger högskolepoäng.
- Kan vara forskningsförberedande.
- Deltagarna är berättigade att söka studiemedel.

Nackdelar:

- Kräver högskolebehörighet för att kunna söka och bli antagen.
- Söks i konkurrens med andra studenter (begränsat antal platser kan göra att alla sökande inte kommer in på kursen).
- Svårare att påverka upplägg och innehåll, eftersom utbildningen också måste designas så att den attraherar alla studenter.
- Mindre flexibelt upplägg gällande till exempel start- och ansökningstider, distans och deltid, eftersom kursen ska anpassas till programstudenterna.
- Långa ledtider för ett lärosäte att godkänna nya kurser (fastställande av kursplan; kursen ska bli sökbar långt före kursstart). Det kan ta lång tid innan utbildningen kan påbörjas.
- Man deltar i kursen som privatperson och inte som anställd.
- Går inte att garantera tvärvetenskapligheten eftersom kurser oftast hör till ett ämne.
- Sämre sammanhållning och nätverk för de regionala deltagarna.

Uppdragsutbildning

Uppdragsutbildning är en utbildning som ett lärosäte anordnar men som bekostas av en annan organisation/företag. Det är alltså finansieringen och hur deltagarna utses, som kännetecknar uppdragsutbildning.

Fördelar:

- Stor möjlighet att styra innehåll och utformning och göra en skräddarsydd utbildning utifrån Reglabs behov.
- Beställaren sätter själv förkunskapskraven, dvs deltagarna behöver inte ha grundläggande behörighet till högskola.
- Kan generera högskolepoäng och vara forskningsförberedande.
- Man deltar som anställd och inte som privatperson.
- Möjligheten att plocka in externa föreläsare, från till exempel regioner och myndigheter.

Nackdelar:

- Dyrt.
- Måste betalas av en arbetsgivare (om det inte är en arbetsmarknadspolitisk åtgärd).
- Deltagaren är inte berättigad till studiemedel.
- Man kan inte ge uppdragsutbildning på forskarnivå.
- Svårigheter för politiker att delta i uppdragsutbildning, eftersom de inte är anställda.

Dagens utbud

Det är många svenska lärosäten som har kurser och/eller forskning som anknyter till regional utveckling. Ett försök till en tematisk sammanställning ser ut så här:

Tvärvetenskaplig regional/kommunal utveckling

- Umeå universitet, Cerum
- Karlstad universitet, CRS
- Linköpings universitet, CKS

Infrastruktur/samhällsbyggnad

- Luleå tekniska universitet
- KTH, Urbana studier
- Stockholms universitet
- Örebro universitet, CUREs

Landsbygdsutveckling

- SLU, Stad och land

Ekonomi

- Jönköpings universitet
- Uppsala universitet/Gotland

Innovation

- Lunds universitet, Circle
- Luleå tekniska universitet

Statistik och analys

- Göteborgs universitet

Det skiljer också mellan lärosätena om man har utbildning på grundnivå, avancerad nivå och/eller forskning inom området.

Utbildningen

Syfte

Inför starten av en högskoleutbildning i regional utveckling, är det viktigt att vara klar över det övergripande syftet. Man kan tänka sig olika syften, till exempel:

- En fördjupande utbildning för enskilda individer där målet är att de ska gå vidare och forska inom området. Det handlar då om ett färre antal individer som under en längre tid fördjupar sig inom ett snävare ämnesområde.
- En kortare utbildning som vänder sig till regionala utvecklare i ett bredare perspektiv. Syftet blir då snarare att kompetensutveckla yrkeskategorin för att genom en större förståelse och kunskap om uppdraget kunna utföra arbetet mer effektivt, för att nå ett bättre resultat (dvs högre tillväxt i regionerna).

En kombination av ovanstående kan skapas om man bygger upp en akademi med olika nivåer, omfattning och upplägg. Den kan innehålla dels en bred utbildning i mindre omfattning som vänder sig till alla som jobbar med regional utveckling (inklusive politiker), dels möjlighet till fördjupning för ett mindre antal individer genom olika fördjupningskurser.

Innehåll

De lärosäten som varit med i dialogen om en utbildning inom regional utveckling, ser det som viktigt att innehållet grundar sig på forskning, och det som berörda forskningsämnena vill lyfta fram.

Innehållet måste också utgå från beställarnas behov och syften med utbildningen (se redogörelsen ovan), varför arbetet bör inledas med en inventering/kartläggning av kunskapsbehovet inom olika områden inom regional utveckling. Förutom organisationer med regionalt tillväxtansvar, kan inventeringen även innefatta myndigheter, kommuner samt andra regionala organisationer.

Utifrån den dialog som har förts med Karlstads universitet finns ett förslag på upplägg av en kurs på 7,5 hp som skulle kunna vara ett första steg. Upplägget presenteras på sidan 10.

En akademi för regional utveckling

Efter ett inledande möte med Karlstads universitet presenterade de ett förslag om en *Akademi för regional utveckling*. Tanken är att skapa ett större sammanhang än enbart en kurs för regionala utvecklare, som också innefattar kurser/utbildningar på olika nivåer, och samverkan mellan forskare från olika lärosäten och specialistområden. Akademin skulle koordineras av *Centrum för forskning om regionalt samhällsbyggande* (CRS) vid Karlstads universitet, men bygga på samverkan med forskare från olika lärosäten och Nordregio.

Mervärdet med en akademi i jämförelse med enbart en kurs/utbildning i regional utveckling är, enligt förslaget:

Samverkan och nätverk

- Nätverk och samverkan mellan lärosäten/forskare, mellan regioner och mellan regionerna och lärosäten/forskare, som skapar värde inte bara under studierna utan även i fortsatt arbete.

Praktiknära forskning och professionalisering

- Forskarna blir bekanta med praktikens verkliga behov.
- Lyfter regional utveckling som forskningsfält.
- Via forskningen en koppling till ett internationellt sammanhang.

En samlad plattform för kompetensförsörjning

- Ger en överblick över området och en samlad kontaktyta till specialistområden.
- Kurserna bygger på varandra och kan koordineras. De olika byggstenarna hänger ihop och kan plockas ihop utifrån specifika behov.
- Skapar ett gemensamt språk.

Långsiktighet och kontinuitet

- Borgar för att kunna planera för, och jobba med intern kompetensförsörjning över tid.
- Skapar förutsättningar för en vidareutveckling av akademikonceptet.

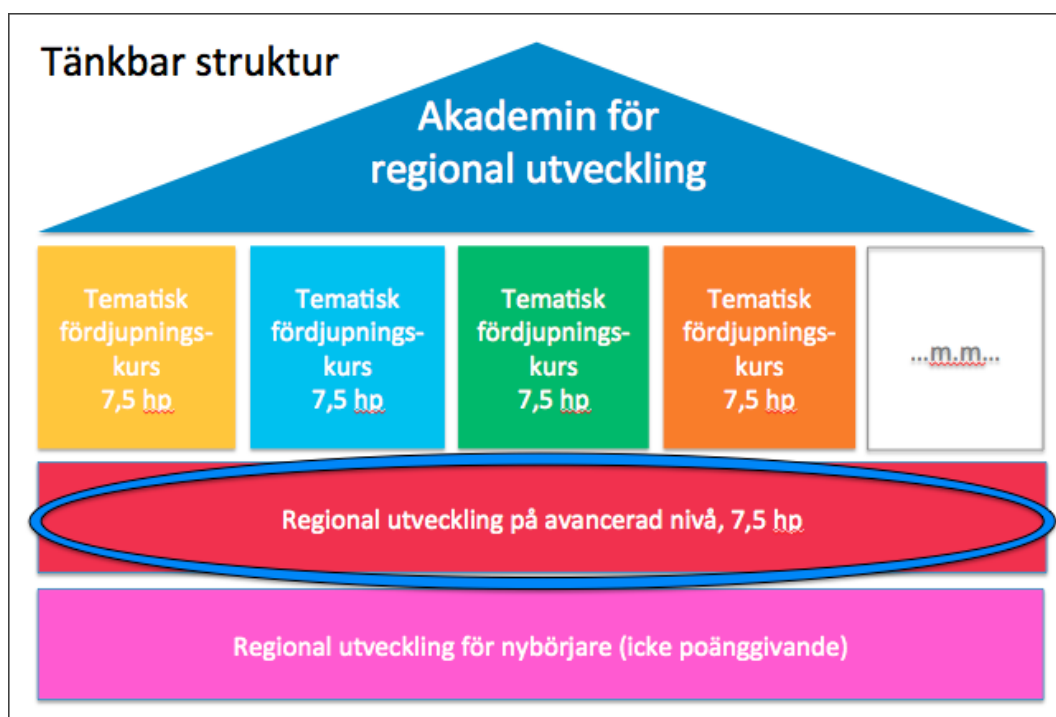

Bild 1: Tänkbar struktur för en Akademi för regional utveckling

Kursen "Regional utveckling på avancerad nivå"

Den inringade byggstenen ovan (röd) visar på den kurs som är tänkt att ligga som grund för akademien och som ska utgöra starten för ett eventuellt pilotprojekt.

Syftet med kursen är kompetensutveckling på avancerad nivå för tjänstemän i Reglabs medlemsorganisationer. Kursen kan innehålla fördjupad teori och analys av regionala utvecklingsprocesser med exempel från pågående forskning i olika discipliner. Kursen berör bland annat styrning, governance, jämförande analyser på nationell och internationell nivå, globala utmaningar samt exempel från olika regionala ansvarsområden.

Form och examination

- 7,5 hp under ett år. Tre närträffar och nätbaserad interaktion via lärplattform mellan träffarna.
- Flipped classroom. Inför närträffar tittar deltagarna på inspelade kortare föreläsningar och läser litteratur. På närträffar ägnas tiden huvudsakligen åt workshop med forskare, erfarenhetsutbyte med övriga deltagare och vissa föreläsningar.

- Om så önskas kan även studiebesök kopplat till kurstillfallets tema läggas in vid närträff.
- Examination sker med inlämningsuppgifter, varav en del kan utformas i anknytning till deltagarnas egna arbetsuppgifter. Aktivt deltagande vid närträffar/workshopar är också en del av examinationen.

Slutsatser

Att tänka sig att man ska bygga en utbildning enbart på master- och/eller magisternivå är problematiskt, med tanke på den tid det tar att genomföra utbildningen. Man måste ställa sig frågan hur många arbetstagare som är intresserade av att satsa två till fyra år på en påbyggnadsutbildning, och hur många arbetsgivare som är beredda att bekosta utbildningen för en medarbetare, både vad gäller tid och pengar.

När det gäller utbildningsform är slutsatsen att det är uppdragsutbildning och/eller MOOC som är aktuellt. Lärosätena ser inte möjligheten att ta på sig uppdraget att göra en utbildning inom regional utveckling som en del av ordinarie utbud. Anledningen är framför allt lärosätenas takbelopp och svårigheten med flexibilitet i utformning, upplägg och antagning.

Det är många lärosäten som har utbildning och/eller forskning inom områden som berör regional utveckling. De som har varit inblandade i dialogen om en akademi för regional utveckling är överens om att man ser ett stort värde i samverkan, för att få med så många sakområden som möjligt. Kompetensen inom området är relativt heltäckande om man slår ihop den forskning och utbildning som redan finns i Sverige. En akademi skulle vara ett sätt att få detta till stånd, samtidigt som det skulle bidra till samarbetet mellan forskare från olika lärosäten.

Generellt är alla som utredningen varit i kontakt med positiva till en utbildning i regional utveckling, både lärosäten och personer som jobbar med regional utveckling. En akademi skulle skapa möjlighet till kompetensutveckling både på djupet och på bredden – vilket alla ser som positivt. Det skulle dessutom finnas möjlighet att utbilda politiker inom ramen för en akademi. Det är dock viktigt att förtydliga syftet och förväntningarna på en utbildning/akademi, så att Reglabs medlemmar får det man efterfrågar.

Förutsatt att Reglabs medlemmar kan komma överens om en hållbar ekonomisk modell, är den övergripande slutsatsen att en akademi för regional utveckling är den rätta vägen att gå.

Förslag: Pilotprojekt

Utifrån ovanstående resonemang så föreslås ett pilotprojekt för att ta fram en kurs i regional utveckling, samt påbörja arbetet med en akademi. Målet med piloten är att ta fram en kurs i regional utveckling på avancerad nivå, samt att initiera och påbörja samverkan mellan flera lärosäten inom forskningsområdet. Piloten avser att övergå i en fortlöpande kurs och uppbygganden av en akademi.

Övergripande upplägg för piloten:

- Karlstads universitet är projektägare och stödmottagare.
- KaU söker finansiering från Tillväxtverket och regionerna är medfinansierare.
- Piloten pågår två år, från förslagsvis 2017-01-01 till 2018-12-31.
- Projektorganisationen består av:
 - Vetenskaplig ledare, tillika projektledare KaU.
 - Koordinator på deltid från KaU.
 - Koordinator på deltid från Reglab.
 - Referensgrupp utsedd av Reglabs medlemmar.
 - Vetenskaplig grupp (x antal forskare från andra lärosäten).

Budget och finansiering

Kostnaden för piloten beräknas till 970 000 kr första året och 590 000 kr andra året, sammanlagt 1 560 000 kr. Huvuddelen av kostnaden handlar om koordinering och vetenskaplig ledning för piloten. För samordning av regionernas engagemang har avsatts 25% projektledartjänst inom Reglab. Den övergripande budgeten ser ut så här:

	År 1 (pilot)	År 2 (pilot)	År 3 och framåt
Vetenskaplig ledare	200 000	100 000	100 000
Koordinator	340 000	170 000	170 000
Vetenskaplig grupp, resor och log	140 000	70 000	70 000
Kommunikation, presentationsmaterial	70 000	30 000	0
Samordning Reglab 25% (regional ref.grupp mm)	170 000	170 000	0
Övrigt	50 000	50 000	10 000
	970 000	590 000	350 000

Finansieringen som beskrivs nedan handlar dels om finansiering av piloten, dels om den fortsatta finansieringen efter projektavslut.

Pilot 2017-18:

- Tillväxtverket är positiva till att delfinansiera piloten med 50%. Övrigt kontant finansiering bör komma från regionerna.
- Den gemensamma finansieringen täcker framtagande och utveckling av kursen.
- Utöver den gemensamma finansieringen tillkommer en kursavgift för respektive deltagare på ca 20 000 kr.

Fortsatt finansiering efter 2018:

Den fortsatta finansieringen ska täcka kostnaderna för vetenskaplig ledare och koordinator på Karlstad universitet, samt resor för samverkan mellan lärosäten. Kostnaderna beräknas till ca 350 000/år, att fördelas på regionerna enligt Reglabs fördelningsnyckel.

I *Bilaga 2* finns en beskrivning av de faktiska kostnaderna för respektive region, baserat på Reglabs beslutade fördelningsnyckel. Kostnaderna innefattar både piloten och fortsättningen.

Nästa steg

Nästa steg är att regionerna fattar beslut om man att finansiera ett pilotprojekt. I början av 2017 får regionerna ett beslutsunderlag och frågan om de är intresserade av att genomföra pilotprojektet *En kurs i regional utveckling* som beskrivits ovan.

Om merparten av regionerna är positiva kan projektet starta så snart som möjligt. Det innebär i bästa fall att kursen kan starta i januari 2018.

Bilaga 1

Inbjudna till möte i juni med lärosäten om utbildning i Regional utveckling. De som deltog på mötet är markerade med **fet** stil.

Martin Henning	Handelshögskolan vid Göteborgs universitet
Johan Wänström	Linköpings universitet
Gunnar Lindberg	Nordregio
Lukas Smas	Nordregio
Margareta Dahlström	Karlstad universitet
Camilla Johannesson	Karlstad universitet
Maria Håkansson	KTH
Jonatan Metzger	KTH
Mathias Blob	Uppsala universitet
Anders Rickegård	Stockholms universitet
Gunnel Forsberg	Stockholms universitet
Johan Berg	Stockholms universitet
Katarina Pettersson	SLU
Erik Westholm	SLU
Lars Westin	Umeå universitet
Niclas Cronsell	Region Gävleborg
Mats Lundmark	Örebro universitet
Teis Hansen	Lunds universitet

Bilaga 2

Piloten

Kostnad för piloten för respektive region, baserat på Reglabs fördelningsnyckel. Förutsätter en finansiering från Tillväxtverket på 50 % eftersom budgeten för piloten ligger på 1 560 000 kr.

Förutom den här kostnaden tillkommer en deltagaravgift per person som kommer att ligga på ca 20 000 kr.

		Kostnad piloten år 1	Kostnad piloten år 2
Västra Götalandsregionen	9%	42 208 kr	25 673 kr
Region Skåne	8%	36 565 kr	22 241 kr
Region Värmland	4%	20 029 kr	12 183 kr
Landstinget Västernorrland	4%	19 512 kr	11 868 kr
Region Dalarna	4%	20 091 kr	12 220 kr
Norrbottnens läns landsting	4%	19 636 kr	11 944 kr
Region Jönköpings län	4%	21 145 kr	12 862 kr
Region Västerbotten	4%	19 822 kr	12 057 kr
Region Östergötland	5%	22 737 kr	13 830 kr
Regionförbundet Kalmar	4%	19 368 kr	11 780 kr
Region Gävleborg	4%	20 091 kr	12 220 kr
Region Örebro län	4%	20 215 kr	12 296 kr
Region Gotland	3%	16 453 kr	10 008 kr
Landstinget Västmanland	4%	19 781 kr	12 032 kr
Region Kronoberg	4%	18 603 kr	11 315 kr
Regionförbundet Uppsala län	4%	21 207 kr	12 899 kr
Regionförbundet Sörmland	4%	20 091 kr	12 220 kr
Region Blekinge	4%	18 024 kr	10 963 kr
Region Jämtland Härjedalen	4%	17 590 kr	10 699 kr
Region Halland	4%	20 567 kr	12 510 kr
Stockholms läns landsting/KSL	11%	51 262 kr	31 180 kr
Summa	100%	485 000 kr	295 000 kr

Fortsatt årlig kostnad

Den årliga kostnaden för uppdragsutbildningen och arbetet med en Akademi för regional utveckling. Baserat på Reglabs fördelningsnyckel.

Förutom den här kostnaden tillkommer en deltagaravgift per person som kommer att ligga på ca 20 000 kr.

		Kostnad utbildning
Västra Götalandsregionen	9%	30 459,43 kr
Region Skåne	8%	26 387,23 kr
Region Värmland	4%	14 454,06 kr
Landstinget Västernorrland	4%	14 081,15 kr
Region Dalarna	4%	14 498,81 kr
Norrbottnens läns landsting	4%	14 170,64 kr
Region Jönköpings län	4%	15 259,55 kr
Region Västerbotten	4%	14 304,89 kr
Region Östergötland	5%	16 408,11 kr
Regionförbundet Kalmar	4%	13 976,73 kr
Region Gävleborg	4%	14 498,81 kr
Region Örebro län	4%	14 588,31 kr
Region Gotland	3%	11 873,51 kr
Landstinget Västmanland	4%	14 275,06 kr
Region Kronoberg	4%	13 424,82 kr
Regionförbundet Uppsala län	4%	15 304,30 kr
Regionförbundet Sörmland	4%	14 498,81 kr
Region Blekinge	4%	13 007,16 kr
Region Jämtland Härjedalen	4%	12 693,91 kr
Region Halland	4%	14 841,89 kr
Stockholms läns landsting/KSL	11%	36 992,84 kr
Summa	100%	350 000,00 kr